

TREBALL AL CAP

Prevenió de malalties relacionades amb el treball

Octubre
de 2007

58

 Agència
de Salut Pública

Els casos del trimestre

Entre juliol i setembre de 2007 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 82 casos, dels quals 50 es van produir en dones. L'edat mitjana va ser de 45,2 anys (DE=11,3) i les ocupacions més freqüents van ser professionals de suport (17 casos), personal no qualificat (14 casos), professionals científics i intel·lectuals (12 casos) i personal qualificat de les indústries manufactureres i construcció (11 casos). Respecte al país d'origen, un 13,4% havien nascut fora de l'Estat.

Més de la meitat de la patologia notificada (47 casos) va ser de tipus ansiós-depressiva, donant-se 26 casos en dones i 21 en homes de totes les ocupacions, però amb més freqüència entre els professionals de suport (13 casos), seguits amb el mateix nombre de casos (6) els professionals científics i intel·lectuals, personal administratiu i personal qualificat de les indústries manufactureres i construcció. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musculesquelètics (21 casos) que van afectar majoritàriament dones (17 casos). Personal no qualificat i de serveis i comerç van ser les ocupacions més freqüents d'aquest grup diagnòstic amb 6 i 4 casos, respectivament. Vegeu les taules del trimestre a la pàgina 5.

El 81,7% dels casos tenien un contracte indefinit i un 4,9% estaven en atur, mentre que el 18% de les empreses on treballaven estaven localitzades fora de Barcelona. En el moment de la notificació, el 69,5% dels treballadors i treballadores estaven en situació d'incapacitat temporal.

Durant aquest trimestre es van derivar tres casos al Centre de Seguretat i Salut Laboral de Barcelona (CSSLB) i es van visitar 52 pacients en la USL.

Salut laboral i immigració a Barcelona

L'u de gener d'enguany hi havia 250.789 persones estrangeres empadronades a Barcelona, un 15,6% de la població empadronada a la ciutat, la majoria en edat de treballar (89,2% majors de 15 anys). En aquest butlletí es presenta una descripció de la salut laboral d'aquesta població a partir de diferents fonts d'informació. S'ha classificat el lloc de procedència en 4 grups: Catalunya, resta de l'Estat espanyol (EE), resta de països desenvolupats (PD) i països en desenvolupament (PVD).

La situació laboral

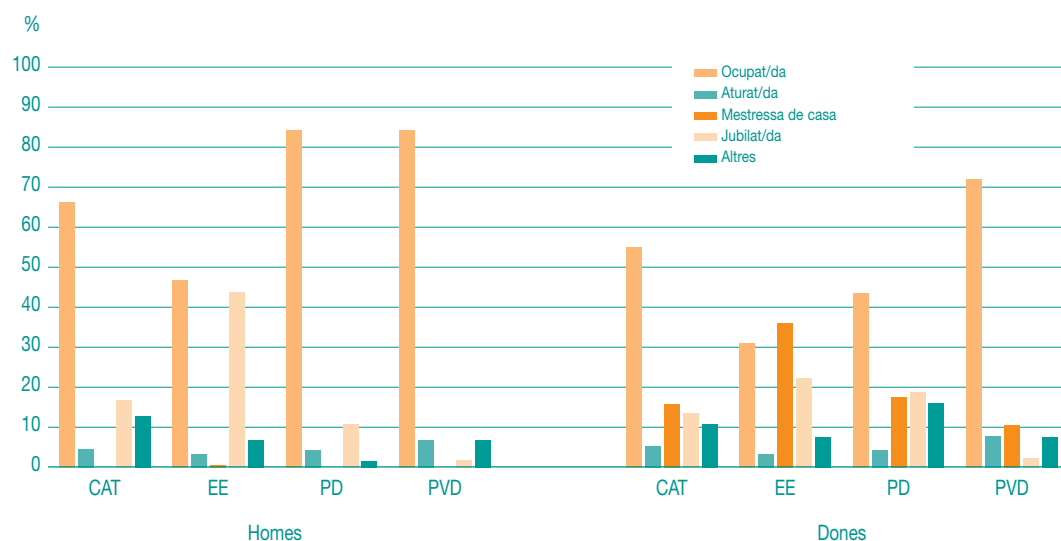
Entre la població en edat de treballar la situació laboral depèn del país d'origen i del sexe. Entre les persones procedents d'altres autonomies hi ha una alta proporció de jubilats, cosa que s'explica per l'onada d'immigració que va arribar a Catalunya durant la dècada dels 60. Els nivells d'atur són lleugerament superiors entre homes i dones nascuts a PVD (Figura 1).

Dues tercers parts dels homes i tres quartes parts de les dones nascudes en països en vies de desenvolupament treballen en ocupacions manuals; entre les persones nascudes a Catalunya, els percentatges pràcticament s'inverteixen (36% i 27%)

Figura 1. Situació laboral de les persones de 16 i més anys segons el país de naixement i el sexe.

Font: Enquesta de Salut de Barcelona, 2006.

Com s'observa a la Figura 2, aproximadament les dues tercers parts de la població ocupada de Barcelona han nascut a Catalunya. El següent col·lectiu més nombrós és el constituït per les persones procedents de PVD (18,0%). No hi ha diferències de gènere.

La distribució de la població ocupada per sector econòmic difereix segons el país d'origen. Destaca el percentatge d'homes d'altres autonomies i, sobretot, de PVD ocupats en la construcció. Quasi totes les dones nascudes a l'estranger treballen al sector serveis.

Entre la població ocupada, la majoria de persones procedents de PVD són treballadors manuals, el 68,1% dels homes i el 75,0% de les dones. Els percentatges corresponents en els homes de Catalunya, de la resta d'Espanya i d'altres PD són 36,0%, 50,4% i 36,7% respectivament, mentre entre les dones són 27,4%, 39,3% i 36,7%.

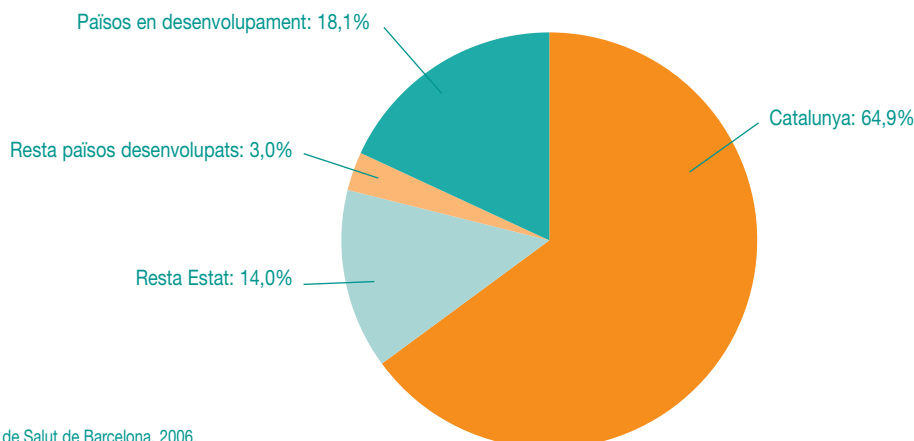
Les dones de PVD es concentren en quatre ocupacions en les què treballa la meitat del col·lectiu: empleades domèstiques (19,4%), personal de neteja d'oficines i hotels (11,7%), depen-

denes (11,0%) i cambres (8,0%). El cinquè lloc l'ocupa el treball de cura de les persones, llevat de les auxiliars d'infermeria (5,7%). En la resta de col·lectius no s'observa una concentració tan accentuada.

Les condicions de treball i els riscos laborals de la població ocupada

Entre el personal assalariat, la temporalitat és significativament més alta en les persones procedents d'altres països, sobretot entre els homes de PVD, grup en el què només el 44,3% té un contracte fix, mentre entre les dones del mateix origen el percentatge se situa en el 55,2%. La proporció de persones assalariades nascudes a Catalunya amb contracte fix està al voltant del 81% i és similar en ambdós sexes. El 7,6% dels homes i l'11,8% de les dones procedents de PVD treballen sense contracte. Els percentatges corresponents en la població assalariada nascuda a Catalunya són 0,7% i 2,5% respectivament.

Figura 2. Distribució de la població ocupada de Barcelona segons el país de naixement.

Font: Enquesta de Salut de Barcelona, 2006.

Entre els homes assalariats, la proporció dels que treballen més de 40 hores setmanals és superior en els nascuts en altres autonomies i, sobretot, entre els procedents de PVD. El salari de les persones de PVD és més baix que el de les autòctones, sobretot entre les dones. Mentre el 31,0% dels homes procedents d'aquests països guanya menys de 900 euros al mes, la proporció corresponent entre els nascuts a Catalunya és 14,5%. Els percentatges respectius entre les dones són 58,6% i 24,3%.

A la taula 1 es mostra l'exposició a diferents riscos laborals entre la població ocupada segons el sexe i el país de procedència. Els homes de PVD treballen amb més freqüència en entorns de pols i fum, tenen més exigències físiques, treball menys variat i amb menys autonomia que els autòctons, cosa que en bona part s'associa a la seva major representació en feines manuals. No hi ha diferències, però, en la percepció de tenir massa feina. Entre les dones hi ha una alta proporció procedents de PVD que afirmen tenir una feina poc variada o treballar soles.

El treball domèstic i familiar

En els quatre col·lectius definits pel país d'origen analitzats les dones dediquen més hores al treball domèstic i familiar que els homes,

cosa que en alguna mesura s'explica pel major percentatge que és mestressa de casa. Les diferències de gènere, però, persisteixen encara que les dones estiguin empleades, fins i tot quan els dos membres de la parella tenen una feina remunerada i són superiors entre les persones nascudes a la resta d'Espanya i entre les procedents de PVD. Són significativament més baixes entre les persones procedents d'altres PD.

Al grup configurat per persones que conviuen en parella i ambdues estan empleades, només un home de PVD afirma encarregar-se sol de les tasques domèstiques com ara netejar, planxar, cuinar, etc., i cap d'altra procedència es troba en aquesta situació. La proporció de dones que afirma encarregar-se sola d'aquestes tasques és 36,5% entre les nascudes a Catalunya, 44,3% en les procedents d'altres autonomies, 69,2% en les d'altres PD i 39,3% en les de PVD.

L'estat de salut

Entre la població ocupada, l'estat de salut percebut és pitjor entre les persones procedents de PVD: el 13,7% dels homes d'aquesta procedència i el 28,8% de les dones tenen un estat de salut regular o dolent. Aquest pitjor estat de salut es dona tot i tenint en compte la diferent

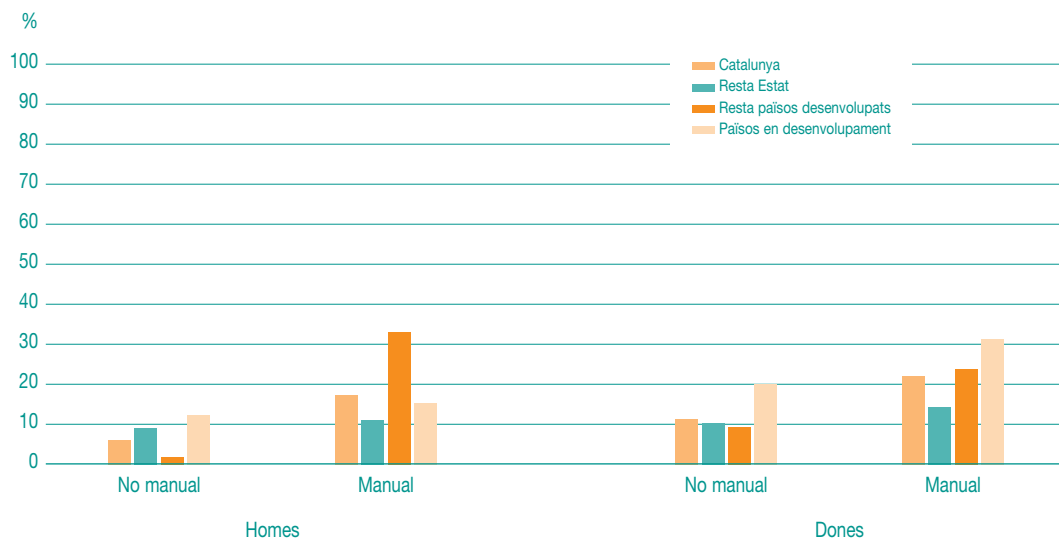
Taula 1. Exposició sovint o sempre a diferents riscos laborals entre la població ocupada segons el sexe i el país de naixement (%).

	Catalunya	Resta Estat	Països desenvolupats	Països en desenvolupament
Homes				
Molt soroll	16,2	21,6	13,3	19,3
Pols, fum... a l'ambient	16,5	18,6	5,1	24,2
Aixecar o moure volums pesats	15,8	20,8	12,1	27,3
Moviments repetitius amb braços o mans	40,3	48,0	34,5	52,4
Feina poc variada	30,6	32,3	31,0	43,8
Manca d'autonomia sobre el treball	42,9	41,6	42,4	57,1
Massa feina	36,3	37,6	33,3	32,2
Males relacions companys	3,1	0,9	0,0	3,4
Males relacions superiors	3,5	1,8	1,7	3,8
Treballa sol	32,3	32,3	26,7	27,3
Dones				
Molt soroll	16,1	16,0	3,3	10,0
Pols, fum... a l'ambient	11,5	15,1	3,3	16,0
Aixecar o moure volums pesats	9,1	8,8	10,3	6,7
Moviments repetitius amb braços o mans	43,5	54,9	60,0	51,9
Feina poc variada	29,2	37,6	33,3	49,0
Manca d'autonomia sobre el treball	46,9	47,6	30,0	49,4
Massa feina	31,3	35,9	26,7	36,5
Males relacions companys	2,1	4,4	3,3	2,5
Males relacions superiors	2,6	4,5	0,0	5,0
Treballa sola	27,7	29,1	27,6	37,8

Font: Enquesta de Salut de Barcelona, 2006.

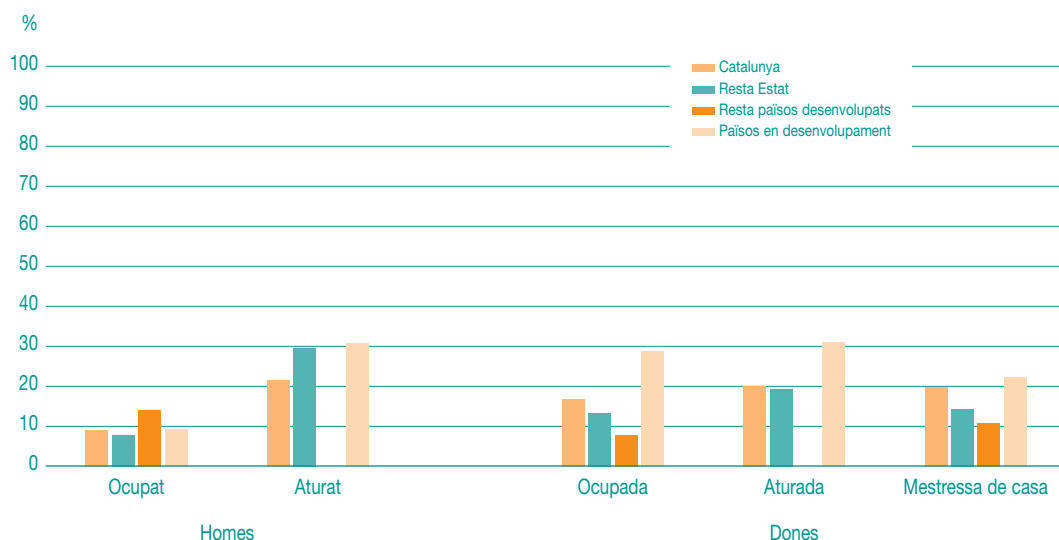
El 28% de les dones ocupades procedents de països en vies de desenvolupament tenen risc de patir problemes de salut mental; entre les nascudes a Catalunya, el percentatge és del 16%. Entre els homes, en canvi, no hi ha diferències en l'estat de salut mental segons la procedència

Figura 3. Població ocupada amb estat de salut percebut regular o dolent segons sexe, tipus d'ocupació i país de naixement. Percentatges estandarditzats per edat.

Font: Enquesta de Salut de Barcelona, 2006.

Figura 4. Població ocupada, aturada i mestressa de casa de 16-64 anys amb mala salut mental segons sexe, situació laboral i país de naixement. Percentatges estandarditzats per edat.

Font: Enquesta de Salut de Barcelona, 2006.

composició per edat dels quatre col·lectius (homes i dones d'altres PD i de la resta de l'EE són més grans que els nascuts a Catalunya i en PVD), de manera que la probabilitat de tenir mal estat de salut és el doble entre els homes i el triple entre les dones, respecte els i les nascudes a Catalunya.

En la Figura 3 es pot observar que l'estat de salut és pitjor entre les persones de PVD independentment del tipus d'ocupació, excepte entre els homes en ocupacions manuals, entre els que probablement existeix un important efecte de selecció.

Entre la població aturada no hi ha diferències en l'estat de salut percebut segons el lloc de procedència, en canvi, sí que n'hi ha entre les mestresses de casa, de manera que les de la resta de l'EE tenen el doble de probabilitat de tenir mala salut que les nascudes a Catalunya. La situació és similar entre les procedents de

PVD, tot i que les diferències no arriben a ser estadísticament significatives.

Respecte l'estat de salut mental, les diferències segons el país d'origen i la situació laboral es donen entre les dones però no entre els homes. Entre les dones ocupades, el 28,2% de les procedents de PVD tenen mal estat de salut mental, mentre que el percentatge de les nascudes a Catalunya és de 16,2%, en la resta de l'EE el 16,3% i en la resta de PD, el 10,3%. Entre les aturades, els percentatges seguint el mateix ordre són: 44%, 20,2%, 35% i 0% (en la Figura 4 es presenten els percentatges estandarditzats per l'edat). Si es controlen les diferències d'edat, la probabilitat de patir mala salut mental de les procedents de PVD respecte les nascudes a Catalunya és del doble entre les ocupades i del triple entre les aturades.

Al tenir en compte el tipus d'ocupació entre les dones amb un treball remunerat, les diferències

Gairebé la meitat dels homes assalariats nascuts en països en vies de desenvolupament treballen més de 40 hores setmanals; els nascuts a Catalunya en són el 38%

en l'estat de salut mental respecte el lloc de naixement es donen només en les feines de tipus manual: el 22,1% de les nascudes a Catalunya, el 20,7% a la resta de l'Estat, el 9,1% en la resta de PD i el 27,0% de PVD tenen mala salut mental. Si tenim en compte l'edat, les dones en ocupacions manuals procedents de PVD tenen una probabilitat gairebé tres vegades superior de tenir mala salut mental que les nascudes a Catalunya.

Les lesions per accident de treball

Al comunicat d'accident es recull la nacionalitat, no el país d'origen ni la Comunitat autònoma, raó per la qual la descripció de les lesions per accident de treball (LAT) es fa segons 3 categories de nacionalitat: espanyola, d'altres PD i PVD.

L'any 2006 es van produir a Barcelona 44.285 LAT amb baixa, la majoria en homes (68,5%) i en persones de nacionalitat espanyola (86,3%). El 12,4% de les LAT van ocórrer en persones de PVD. El 4,8% van ser accidents *in itinere*, és a dir, durant el desplaçament entre el domicili i el centre de treball, sense diferències segons nacionalitat. Només l'1,2% de les LAT van ser greus (430), molt greus (n=27) o mortals (n=59). A continuació se centra l'anàlisi en els accidents greus, molt greus o mortals ocorreguts durant la jornada laboral.

Entre les LAT greus i molt greus ocorregudes durant la jornada laboral, el 10,2% es van donar entre persones de PVD i l'1,6% entre procedents de PD; els percentatges corresponents entre els mortals van ser 7,5% i 3,8% respectivament. Ressalta la contribució del sector de la construcció a les LAT greus i mortals en jornada laboral entre les persones de PVD.

El tipus de LAT va ser força diferent segons la nacionalitat, així, entre els espanyols, el 8,6%

van ser "naturals" (infarts, vessaments cerebrals i altres patologies no traumàtiques), el 38,6% de trànsit i el 52,8% altre tipus de LAT traumàtica; els percentatges corresponents entre les persones procedents de PVD van ser: 0%, 27,7% i 72,3% respectivament.

Cap persona estrangera va patir una LAT mortal *in itinere* mentre que 7 de PVD i una de PD van tenir una LAT *in itinere* greu o molt greu.

Les malalties relacionades amb el treball

El 2006, els EAP de Barcelona van notificar 401 casos al sistema de vigilància de malalties relacionades amb el treball de la Unitat de Salut Laboral, 36 dels quals van ser de persones nascudes en PVD i 7 en PD. Tots els casos d'aquests darrers van ser trastorns de tipus ansiós-depressiu, així com el 69% dels nascuts a l'EE (no es recull informació sobre la comunitat autònoma d'origen), mentre que prop de la meitat (44,4%) dels ocorreguts en persones de PVD van ser trastorns de tipus físic.

Els homes van estar més representats en els casos nascuts en PVD (50,0% en aquest país, només un cas en PD i el 34,5% dels casos espanyols).

El tipus d'ocupació i l'estabilitat laboral també eren diferents en els tres col·lectius: només la meitat dels casos nascuts en PVD tenien contractes indefinits, mentre que entre els espanyols era del 84,3% i del 85,7% en les persones procedents d'altres PD. Finalment, tots els casos nascuts en altres PD, així com la meitat dels nascuts a Espanya treballaven en ocupacions no manuals, mentre que en els procedents de PVD, la majoria (64,4%) ho feien en manuals.

Taula 4. Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador

	Gòtic	Raval Nord	Sant Antoni	Via Roma	Poble Sec	Pg. de Sant Joan	Rosselló-2C	Pare Claret-6A	Sanllehy	Consell de Cent	Bordeta-Magòria	Montnegre	Les Corts	Sant Elies-5B	Horta-7F	Sardenya	Baix Guinardó
Trt. musculoesquelètics		3	1	1							1						1
M. del sistema respiratori								1								1	
Trt. mentals i del comportament	1				1	1			1	1		1	2	2			1
M. sistema nerviós																	
M. de la pell							1										
Traumatismes i enverinaments																	
Altres																	
Total	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1

Taula 2. Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe. Juliol-setembre 2007.

	Homes						Total	Dones						Total
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64		<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	
Trt. musclesquelètics		1	1	1	1		4		3	2	8	4		17
M. del sistema respiratori			1	1			2					1		1
Trt. mentals i del comportament	1	4	3	7	6		21	2	6	6	5	6	1	26
M. sistema nerviós												1		1
M. de la pell			1		1		2	1		2				3
Traumatismes i enverinaments				1	1		2			1				1
Altres					1		1					1		1
Total	1	5	6	10	10		32	3	9	11	13	13	1	50

Taula 3. Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació. Juliol-setembre 2007.

	Direcció empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal Administratiu	Personal serveis i comerç	Personal agricultura i pesca	Personal indústria construcció i mineria	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Personal no qualificat	Total
Trt. musclesquelètics		2	1	2	4		3	3	6	21
M. del sistema respiratori		2					1			3
Trt. mentals i del comportament	2	6	13	6	4	1	6	4	5	47
M. sistema nerviós		1								1
M. de la pell		1	2	1					1	5
Traumatismes i enverinaments			1						2	3
Altres					1		1			2
Total	2	12	17	9	9	1	11	7	14	82

ador. Juliol-setembre 2007.

	Encants	Camp de l'Arpa	Ramon Turró	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Sant Martí-10J	La Pau	Besòs	Vila Olímpica	Rio de Janeiro-8B	Rio de Janeiro-8D	Roquetes	Ciutat Meridiana	Guineueta	Sant Andreu-9D	Bon Pastor	Via Barcino	Sagrada Família	Turó-8A	Turó-8C	Vallcarca	La Sagrera	Dreta de l'Eixample	Llarrard	La Marina	Total
	1					3	1					1	1							2			1	3		1	21
																									1		3
1	2	1	1	2	2	3	1	1			1	2	1	1	1	5	1	2			1	1	1	2	3	1	47
							1																				1
	1						1			1									1								5
																1					1		1				3
									1													1					2
1	4	1	1	2	2	6	4	1	1	1	1	3	1	2	1	6	1	2	1	3	2	2	2	5	4	2	82